

เนื้อหาและรูปแบบหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563

ปิยะพงษ์ ยอดอินทร์
หมวดวิชาภาษาไทยแผนกวิชาสามัญสัมพันธ์วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ
สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4
Email: yong.2345678@gmail.com

วันที่รับบทความ: 29 มีนาคม 2564
วันแก้ไขบทความ: 9 มิถุนายน 2564
วันที่ปรับปรุงบทความ: 15 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะเด่นของเนื้อหา และรูปแบบหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 โดยใช้แนวคิดเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ และแนวคิดเกี่ยวกับส่วนประกอบของหนังสือเรียน

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะเด่นของเนื้อหาในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตร ปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 ได้แก่ 1. เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา เช่น การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารการวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่าสารสนเทศเพิ่มเติมที่ไม่ปรากฏในคำอธิบายรายวิชา เช่น การเขียนประชาสัมพันธ์ในงานอาชีพ การเขียนและสำนวนภาษา เช่น การเปรียบเทียบคำและความหมาย 2. ลักษณะเด่นของรูปแบบหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 ได้แก่ รูปเล่มหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย เช่น ภาพหน้าปกที่สัมพันธ์กับการสื่อสารและวัฒนธรรมไทย เครื่องช่วยประกอบเนื้อหา เช่น ภาพประกอบเนื้อหา ภาพแผนภูมิ และกิจกรรมเสนอแนะและแบบฝึกหัดของหนังสือเรียน เช่น การกำหนดกิจกรรมงานกลุ่ม เป็นต้น

ลักษณะเด่นของหนังสือเรียนแต่ละประเภทจะช่วยให้ครูคัดสรรหนังสือที่มีองค์ประกอบครบถ้วนเป็นสื่อการสอนให้กับนักเรียนนักศึกษาต่อไปอย่างมีคุณภาพ
คำสำคัญ: ลักษณะเด่น เนื้อหา รูปแบบของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตร ปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563

Salient Characteristics of Contents and Patterns of Thai Language Textbooks Of High Vocational Education based on Curriculum 2014-2020

Piyapoung Yourd-Inne

Thai Language, Department of General Relations, Sisaket Technical College

Institute Of Vocational Education: Northeastern Region 4

Email: yong.2345678@gmail.com

ent, Mahidol University

E-mail: ¹sarun.kun@mahidol.ac.th

Received: March 29, 2021

Revised: June 9, 2021

Accepted: June 15, 2021

Abstract

This study aimed to investigate salient characteristics of contents and patterns of Thai language textbooks of High Vocational Education based on curriculum 2014-2020 using the concepts pertaining to contents and patterns.

The findings indicate that the salient characteristics of contents and patterns of Thai language textbooks of High Vocational Education based on curriculum 2014-2020 include contents which correspond to the course description. For instance, using Thai language for communication, analysis, synthesis, and substance assessment. Additional contents which are not included in the course description and writing together with idioms. For instance, the comparison between words and word meanings. The salient characteristics of the Thai language textbooks of High Vocational Education based on curriculum 2014-2020 include the layout of the Thai language textbooks, such as cover photos related to communication and Thai culture. Content materials, such as content illustrations, charts photos, and suggested activities. And exercises of the textbooks, such as determination of group activities.

Each of the salient characteristics assists teachers in selecting books with all necessary contents to be used for effective teaching.

Keywords: Salient Characteristics, Contents, Patterns of Thai Language Textbooks, High Vocational Education based on Curriculum 2014-2020

บทนำ

หลักสูตรการอาชีวศึกษาเป็นหลักสูตรหนึ่งของการศึกษาไทย สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ นับเป็นหลักสูตรที่ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งการผลิตนักศึกษาแต่ละระดับ มีสมรรถนะ มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพที่ดีโดยมุ่งเน้นเพื่อสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระ โดยหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น และมุ่งฝึกฝนฝีมือให้เกิดความชำนาญเฉพาะด้าน หลักสูตรนี้เปิดโอกาสให้สถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชนและท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เป็นหลักสูตรเพื่อพัฒนากำลังคนระดับเทคนิคให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง เน้นสมรรถนะเฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริงสามารถเลือกวิธีการเรียนตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการเรียน สะสมผลการเรียน เทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการและสถานประกอบอาชีพอิสระเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะในการประกอบอาชีพมีความรู้เต็มภูมิ ปฏิบัติได้จริง มีความเป็นผู้นำและสามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดีเป็นหลักสูตรที่สนับสนุนการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้สถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ให้ตรงตามความต้องการและสอดคล้องกับสภาพยุทธศาสตร์ของภูมิภาค เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

รายวิชาภาษาไทยจัดอยู่ในหมวดวิชาทักษะชีวิต เป็นกลุ่มวิชาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ ในการปรับตัวและดำเนินชีวิตในสังคมสมัยใหม่ เห็นคุณค่าของตนเองและการพัฒนาตน มีความใฝ่รู้ แสวงหาและพัฒนาความรู้ใหม่มีความสามารถในการใช้เหตุผล การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการจัดการ มีทักษะในการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีคุณธรรม จริยธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ รวมถึงความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ในระดับประกาศนียบัตร

วิชาชีพชั้นสูง ได้แก่ ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และวิชาทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ หลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 รหัส 3000-1101 (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2563) ซึ่งมีคำอธิบายรายวิชา ดังนี้

คำอธิบายรายวิชาภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ อธิบายว่าศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับหลักการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าสารในชีวิตประจำวันและในงานอาชีพจากสื่อประเภทต่าง ๆ การนำเสนอข้อมูลหรือบรรยายสรุป การพูดในงานอาชีพและ ในโอกาสต่าง ๆ ของสังคม การเขียนเพื่อติดต่อกิจธุระและธุรกิจ และการเขียนรายงานวิชาการหรือรายงานการวิจัยส่วน

คำอธิบายรายวิชาทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ อธิบายว่า ศึกษาและปฏิบัติเกี่ยวกับหลักการฟัง การดู การพูด การอ่านและการเขียนภาษาไทย การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าสารในงานอาชีพจากสื่อประเภทต่าง ๆ การพูดนำเสนอข้อมูลเพื่อ สื่อสารในงานอาชีพและในโอกาสต่าง ๆ การเขียนเพื่อกิจธุระ การจัดบันทึกข้อมูลและเขียนรายงาน การปฏิบัติงานเชิงวิชาชีพและจรรยาบรรณในการใช้ภาษาไทยเชิงวิชาชีพ

ด้วยวิธี รูปแบบ การสอนที่หลากหลาย จึงทำให้เกิดหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทยขึ้นหลายสำนักพิมพ์ โดยแต่ละสำนักพิมพ์มีความแตกต่าง คล้ายคลึงกันบ้าง แต่มีความสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาที่กำหนดไว้ รูปแบบหนังสือที่มีความแตกต่างกันในเรื่องการกำหนดลำดับเนื้อหาก่อนหลัง เช่น

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบหลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และพุทธศักราช 2563 โดยใช้คำอธิบายรายวิชาเป็นกำหนดเนื้อหาที่ใช้ในการเปรียบเทียบครั้งนี้ จากการศึกษาพบว่าเนื้อหาของหนังสือ ดังนี้

หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 สำนักพิมพ์เอ็มพันธ์ หนังสือเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ	หลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริม วิชาการหนังสือเรียนทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ
หน่วยที่ 1 การใช้ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ	หน่วยที่ 1 ภาษาไทยเพื่ออาชีพ
หน่วยที่ 2 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า สารในชีวิตประจำวันและงานอาชีพจากสื่อต่าง ๆ	หน่วยที่ 2 ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร
หน่วยที่ 3 การพูดในงานอาชีพและการนำเสนอข้อมูล หรือการบรรยายสรุป	หน่วยที่ 3 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า สาร
หน่วยที่ 4 การเขียนบันทึก	หน่วยที่ 4 การพูดในงานอาชีพ
หน่วยที่ 5 การเขียนโครงการ	หน่วยที่ 5 การพูดในโอกาสต่าง ๆ
หน่วยที่ 6 การเขียนรายงาน	หน่วยที่ 6 การเขียนเพื่อกิจธุระ
หน่วยที่ 7 การเขียนรายงานการประชุม	หน่วยที่ 7 การจัดบันทึกข้อมูล และการเขียนรายงาน การปฏิบัติงาน
หน่วยที่ 8 การเขียนรายงานทางวิชาการหรือรายงาน วิจัย	หน่วยที่ 8 จริยธรรม จรรยาบรรณในการใช้ภาษาไทย
หน่วยที่ 9 การเขียนจดหมายสมัครงาน	
หน่วยที่ 10 การกรอกแบบฟอร์มเอกสารเพื่อกิจธุระ	
หน่วยที่ 11 การเขียนประชาสัมพันธ์ในงานอาชีพ	
หน่วยที่ 12 การเขียนโฆษณา	

เมื่อตั้งข้อสังเกตเนื้อหาของหนังสือเรียนวิชาภาษาไทยทั้งสองหลักสูตรนี้ จะพบว่าเนื้อหามีความคล้ายคลึงกันเพื่อให้สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา แต่หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 มีการแยกย่อยหน่วยการเรียนรู้มากกว่า จะเห็นว่าผู้เรียบเรียงมุ่งเน้นเรื่องการเขียนมากกว่าการทักษะด้านอื่น ๆ ในทางตรงกันข้าม หลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ ผู้เรียบเรียงจัดวางเนื้อหาให้มีความกระชับและมีการกระจายเนื้อหาที่เท่ากัน โดยเนื้อหาเดิมที่ตัดออก คือ การเขียนโครงการ การเขียนรายงาน การประชุม การเขียนรายงานทางวิชาการหรือรายงานวิจัย การกรอกแบบฟอร์มเอกสารเพื่อกิจธุระ การเขียนโฆษณา และการเขียนประชาสัมพันธ์ในงานอาชีพ และเนื้อหาใหม่ที่เพิ่มเติม คือ จริยธรรม จรรยาบรรณในการใช้ภาษาไทย ประเด็นดังกล่าวนี้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) รายวิชาภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพหลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และรายวิชาทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ หลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 ว่ามีลักษณะเด่นและมีรูปแบบเนื้อหาที่เหมือนหรือต่างกันอย่างไบบ้าง ทั้งนี้เพื่อเป็นองค์ความรู้ต่อยอดให้กับอาจารย์ผู้รับผิดชอบในรายวิชา ได้คัดสรรเนื้อหาที่มีองค์ประกอบที่สมบูรณ์ที่สุด มาใช้เป็นสื่อการสอนให้กับนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเนื้อหาและรูปแบบของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หนังสือเรียนนั้นมีความสำคัญต่อระบบการศึกษาของสังคมไทยในทุกยุคทุกสมัย เพราะเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงความรู้แขนงวิชาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง โดยผ่านการกลั่นกรองและเรียบเรียงเนื้อหาอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยของผู้เรียนโดยตรง สอดคล้องกับ UNESCO (2005 อ้างถึงใน สาณูรักษ์ ฟองวาริน, 2552) ได้ให้ความหมายของหนังสือเรียนว่า หมายถึง แกนกลางในการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยข้อความหรือภาพที่ออกแบบไว้เพื่อนำมาใช้เฉพาะทางการศึกษา โดยจัดอยู่ในรูปการพิมพ์แบบหนังสือดั้งเดิมหรือหนังสือรวมภาพประกอบ มีคำแนะนำในการอำนวยความสะดวกในการใช้ ด้วยการลำดับของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ (instructional media) สื่อการเรียนรู้ คือ อุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อสำหรับการสอน เป็นเครื่องมือช่วยจัดการเรียนรู้ เพื่อเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนจนเกิดผลการเรียนที่ดี เช่น ตำรา หนังสือเรียน โสตทัศนูปกรณ์ ทรัพยากรจากชุมชน รวมถึงการศึกษานอกสถานที่ การสาธิตและการทดลอง (Shores, 1960; Brown et al., 1985 อ้างถึงใน สาณูรักษ์ ฟองวาริน, 2552) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้ให้หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้โดยสรุป สาระสำคัญว่าจะต้องประกอบด้วยองค์ความรู้ กระบวนการเรียนรู้ และพลังการกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ตามหลักสูตร คุณลักษณะของสื่อที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ 1) ต้องเป็นสื่อที่เน้นการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้ 2) ครูสามารถจัดทำและพัฒนาขึ้นเองได้ 3) รูปแบบของสื่อมีความหลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียน และ 4) สื่อการเรียนรู้ต้องตรงกับจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมของบทเรียน อีกทั้งยังต้องใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่า

แนวคิดเกี่ยวกับส่วนประกอบของหนังสือเรียน ครูผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจว่าส่วนประกอบสำคัญ ๆ ของหนังสือเรียนนั้นมีอะไรบ้าง และส่วนประกอบเหล่านั้นมีบทบาทสำคัญอย่างไรต่อการเรียนการสอน การจะช่วยให้ผู้ใช้หนังสือเรียนตัดสินใจว่าหนังสือเรียนนั้น ๆ จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างไรหรือไม่ จะประกอบด้วยคำนำหรือคำชี้แจง สารบัญเรื่อง เนื้อหา คำอธิบายศัพท์ หรืออภิธานศัพท์ รายชื่อหนังสือ

อ้างอิงหรือรายชื่อหนังสือที่ผู้เขียนแนะนำให้ผู้อ่านไปศึกษาเพิ่มเติม และดรชนี (นภลัย สุวรรณธาดา, 2548; บันลือ พุกกะวัน, 2533; กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

หลักสูตรอาชีวศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2557

เป็นหลักสูตรเพื่อพัฒนากำลังคนระดับเทคนิคให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความสามารถของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ ทั้งในระดับชุมชน และระดับชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง เน้นสมรรถนะเฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริงสามารถเลือกวิธีการเรียนตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการเรียน สะสมผลการเรียน เทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากแหล่งวิทยาคาร สถานประกอบการและ สถานประกอบอาชีพอิสระทั้งนี้เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ มีความรู้เต็มภูมิ ปฏิบัติได้จริงมีความเป็นผู้นำ และสามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2563)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2563 หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง

รหัสวิชา	ชื่อวิชา	ท-ป-น
30000-1101	ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ	3-0-3
30000-1102	การเขียนและการพูดเชิงวิชาชีพ	3-0-3
30000-1103	การฟังและการพูดเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ	3-0-3
30000-1104	ทักษะภาษาไทยเชิงสร้างสรรค์	3-0-3
30000*1101 ถึง 30000*1199	รายวิชาในกลุ่มวิชาภาษาไทยที่สถานศึกษาอาชีวศึกษา	

ดังนั้น สื่อการเรียนรู้ฉบับนี้มีบทบาทสำคัญในการช่วยเสริมประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ของครู ตลอดจนการกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใน 3 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ 1) เนื้อหาสาระ 2) ทักษะกระบวนการ และ 3) คุณลักษณะทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่อศาสตร์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยเหตุดังกล่าวครูจึงต้องพิจารณาเลือกสรรสื่อที่จะนำมาประกอบการจัดการเรียนรู้ โดยสิ่งที่ครูจะต้องระมัดระวังในเรื่องของสื่อการเรียนรู้คือ การใช้สื่อนั้นต้องตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นทั้งการใช้ของครูและผู้เรียนอย่างเหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 โดยรวบรวมข้อมูลจากหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปี พุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 ทั้งหมด 14 เล่ม คือ หลักสูตรปี พุทธศักราช 2557 หนังสือเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ ได้แก่ สำนักพิมพ์ ศูนย์หนังสือเมืองไทย ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ เอมพันธ์ และเจ ดับเบิลยู จิตรวัฒน์ ส่วนหลักสูตรปี พุทธศักราช 2563 หนังสือเรียนทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ ได้แก่ สำนักพิมพ์ ศูนย์หนังสือเมืองไทย ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ และเอมพันธ์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของบทความนี้คือ เพื่อศึกษาลักษณะเด่นของเนื้อหาและรูปแบบของหนังสือเรียนภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปี พุทธศักราช 2563 โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับสื่อการเรียนรู้ (instructional media) และแนวคิดเกี่ยวกับส่วนประกอบของหนังสือเรียน มุ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นของหนังสือเรียนแต่ละเล่มได้อย่างชัดเจน โดยนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

เมื่อพิจารณาหนังสือเรียนให้ลึกซึ้งแล้วเบื้องต้นจะเห็นว่า “เนื้อหา” เป็นส่วนสำคัญของหนังสือเรียน การจะวิเคราะห์หนังสือเรียนจึงต้องเริ่มต้นจากการศึกษาเนื้อหา ก่อนว่าผู้เขียนหนังสือเรียนต้องการสื่อสารใดมีความหมายอย่างไรไปถึงนักศึกษา นอกจากเนื้อหาแล้ว การวิเคราะห์ส่วนประกอบอื่น ๆ ของหนังสือเรียนก็มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา เช่น รูปเล่ม ลักษณะภายนอกของตัวอักษร ภาพประกอบ สีเส้น ซึ่งผลการวิเคราะห์ลักษณะเด่นของหนังสือเรียน จำแนกได้ 4 ประเด็น ดังนี้

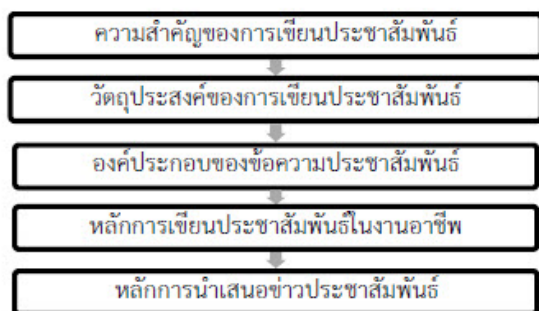
1. เนื้อหาทางวิชาการของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลักสูตรปีพุทธศักราช 2557

จากการศึกษาคำอธิบายรายวิชาภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพและรายละเอียดของเนื้อหาเบื้องต้นทำให้ทราบว่าเนื้อหาที่มีลักษณะที่ตรงตามหลักสูตรกำหนด และเนื้อหาเพิ่มเติม รวมถึงส่วนประกอบต่าง ๆ ของเนื้อหา เช่น การเขียนและภาษา เครื่องช่วยประกอบเนื้อหา และกิจกรรมเสนอแนะ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 หน่วยการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา ได้แก่ 1) การใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร 2) การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่าสาร 3) การนำ

เสนอข้อมูลและการบรรยายสรุป 4) การพูดในงานอาชีพ 5) การพูดในโอกาสต่าง ๆ 6) การเขียนเพื่อติดต่อกิจธุระ 7) การเขียนเพื่อติดต่อธุรกิจและ 8) การเขียนรายงานวิชาการ และรายงานวิจัยจากการศึกษาเบื้องต้นทำให้เห็นว่าเนื้อหาที่มีลักษณะเด่นที่สุดของเรื่องนี้ ได้แก่ หนังสือเรียนของสำนักพิมพ์เอมพันธ์ที่เรียบเรียงโดยราตรี โพธิ์เต็ง

1.2 หน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติมในหนังสือเรียน ได้แก่ 1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับภาษาไทย 2) การเขียนโฆษณา และ 3) การเขียนประชาสัมพันธ์ในงานอาชีพ เช่น

ภาพที่ 1 หน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติม

ที่มา: ราตรี โพธิ์เต็ง. (2558: หน้า 224). ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ. กรุงเทพฯ: เอมพันธ์.

เนื้อหาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ถือเป็นเนื้อหาที่เพิ่มเติมในหลักสูตรที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อการสื่อสารในงานอาชีพของนักศึกษา ดังนั้นจึงถือว่าเนื้อหาทั้ง 3 หน่วยการเรียนรู้นี้จะช่วยเสริมทักษะให้นักศึกษามีความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

1.3 การเขียนและสำนวนภาษา จากการศึกษาพบว่าหนังสือเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพที่เรียบเรียงโดย ทิพย์ภักทริยา ฉัตรสุวรรณ มีการใช้หลักการเขียนที่เป็นระบบและใช้สำนวนภาษาที่เข้าใจง่าย จึงถือว่าหนังสือเล่มนี้มีลักษณะที่ลักษณะเด่นกว่าหนังสือเล่มอื่น ๆ นอกจากนี้ ก่อนเข้าสู่เนื้อหาผู้เรียบเรียง ได้กำหนดให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนเพื่อเป็นการวัดความรู้ในเรื่องที่กำลังจะเข้าสู่เนื้อหา ส่วนสำนวนภาษาผู้เรียบเรียงจึงได้ยกตัวอย่างให้เห็นถึงสำนวนภาษาที่มีความงดงามดังตัวอย่างต่อไปนี้

*เขารื่นชอบอาหารไทย ตัดใจขนมไทยและผลไม้ไทย
 แฉมยังพอใจที่ได้เดินชมตลาดในยามเช้าและโปรดปราน
 การซื้ออาหารมาทำรับประทานเองที่บ้าน*

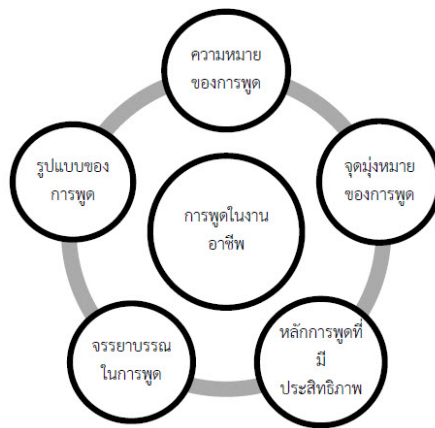
(ทิพย์ภักทริยา ฉัตรสุวรรณ, 2559: 21)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงลักษณะการใช้ภาษาในลักษณะการยกตัวอย่างให้เห็นวิธีการหลากคำโดยผู้เรียบเรียงเลือกคำที่มีลักษณะลักษณะเด่นแตกต่างไปจากคำเดิมแต่ให้ความหมายคล้ายกันหรือใกล้เคียงกันมาก ภาษาในลักษณะนี้ชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายให้นักศึกษามีความเข้าใจถึงคำและความหมายมากยิ่งขึ้น ถือเป็นทักษะหรือองค์ความรู้หนึ่งที่จะทำให้ให้นักศึกษาใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เนื้อหาทางวิชาการของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563

จากการศึกษาค้นคว้าสามารถวิเคราะห์ได้รายละเอียดดังนี้

2.1 หน่วยการเรียนรู้ที่ปรากฏในหนังสือเรียนรายวิชาทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ พบว่าหน่วยการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาทั้งหมด ประกอบด้วย 1) การฟัง การดู และการอ่านสารในงานอาชีพ 2) การวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า 3) การนำเสนอข้อมูล 4) การพูดในงานอาชีพ 5) การพูดในโอกาสต่าง ๆ ของสังคม 6) การเขียนจดหมายกิจธุระ 7) การจดบันทึกข้อมูล และ 8) การเขียนรายงานการประชุม โดยมีรายละเอียดเนื้อหาตัวอย่างหน่วยที่ 4 การพูดในงานอาชีพ ดังนี้

ภาพที่ 2 แผนผังโครงสร้างตัวอย่างของหนังสือทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ

ที่มา: อมรรัตน์ ฉายศรี. (2563: หน้า 59). ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ. นนทบุรี: เมืองไทย.

จากแผนผังโครงสร้างตัวอย่างของหนังสือทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ ทำให้เห็นถึงรายละเอียดและเนื้อหาที่ผู้เรียบเรียงได้กำหนดไว้ในหนังสือเรียน ซึ่งเรียงลำดับเนื้อหา ได้แก่ ความหมายของการพูด จุดมุ่งหมายของการพูด หลักการพูดที่มีประสิทธิภาพ จรรยาบรรณในการพูด และรูปแบบของการพูด เนื้อหาดังกล่าวมุ่งแสดงให้เห็นว่าหลังจาก

นักศึกษาได้เรียนรู้ในหน่วยที่ 4 แล้ว นักศึกษาจะสามารถพูดสื่อสารได้อย่างถูกต้องตามหลักการ

2.2 การเขียนและสำนวนภาษาของหนังสือเรียนทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพพบว่าการเขียนในเนื้อหาผู้เรียบเรียงแบ่งสัดส่วนของเนื้อหาได้อย่างกระชับชัดเจน รวมถึงการใช้ในรูปแบบของสีมาประกอบเพื่อให้เห็นถึงหัวข้อหลักหัวข้อรอง และหัวข้อย่อย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

4. การสื่อสารด้วยภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

1. ใช้คำให้ถูกต้องตรงตามความหมาย เนื่องจากภาษาไทยมีถ้อยคำใช้ในภาษาไทยเป็นจำนวนมาก หากผู้ส่งสารขาดการศึกษาและสังเกต อาจทำให้ใช้คำผิดความหมายได้ คำและความหมายของคำที่น่าสังเกต มีดังนี้

1.1 คำที่มีรูปคล้ายกัน - ความหมายต่างกัน เช่น
ผอนผัน (ก.) ลดหย่อนตาม, ลดหย่อนให้

ภาพที่ 3 รูปแบบการเขียน

ที่มา: สุรีพร พูลประเสริฐ. (2563 หน้า 2). ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการเขียนหนังสือเล่มนี้ผู้เรียบเรียงให้ความสำคัญกับประเด็นเนื้อหาโดยใช้สีมาช่วยสนับสนุนให้หัวข้อเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ทำให้นักศึกษาไม่รู้สึกลังเลในหัวข้อแต่ละหัวข้อ ดังตัวอย่างที่ปรากฏคือ หัวข้อหลักใช้รูปแบบของสีรองพื้นบวกกับสีตัวอักษร ได้แก่ สีฟ้าและสีชมพู การเขียนในลักษณะนี้ถือเป็นการออกแบบหนังสือเรียนให้มีลักษณะที่น่าอ่าน และเป็นจุดสังเกตของเนื้อหาได้ง่าย เหมาะสำหรับนักศึกษาในช่วงวัยนี้เป็นอย่างดี จากรูปแบบการเขียนที่มีลักษณะเด่นแล้ว จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการกล่าวถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาให้ถูกต้องตามความหมาย และปรากฏว่า ตัวอย่างยกประเด็นความหมายของ คำว่า ผอนผัน มีการเขียนผิดดังปรากฏ คำว่า รถ เนื่องจากเป็นตัวอย่างของคำที่มีรูปเสียงที่คล้ายกันแต่ให้ความหมายต่างกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยย้ำเตือนให้นักศึกษาเกิดความกระจ่างชัดในความหมายมากขึ้น นอกจากนี้ความลักษณะเด่นของหนังสือยังปรากฏในรูปแบบของการแทรกในเนื้อหาเกี่ยวกับบทประพันธ์ไว้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ เช่น

ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์มีคนรักสรรเสริญร้อยจิต
แม้บางพูดชั่วตัวตายทำลายมิตร จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพูดจา

กลอนสุนทรภู่ บางตอนจาก “นิราศภูเขาทอง”
(ภรรณา โปธิ์เต็ง, 2563: 43)

ตัวอย่างข้างต้นปรากฏอยู่ในเนื้อหาเรื่อง ความสำคัญของการพูด ซึ่งถือว่าเป็นการใช้ถ้อยคำที่ไพเราะงดงาม ให้ความลึกซึ้งกินใจ ดังนั้นผู้เรียบเรียงจึงได้นำตัวอย่างที่เกี่ยวกับบทประพันธ์มาประกอบให้เห็นถึงความสำคัญของการพูด จากตัวอย่างข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่าบทประพันธ์ของสุนทรภู่ แสดงให้เห็นว่าคำพูดหากใช้ไม่ถูกอาจทำให้ประสบปัญหาต่าง ๆ เช่นในปัจจุบันคำพูดสามารถทำลายอนาคตการทำงานได้ ลักษณะของการยกตัวอย่างดังนี้เป็นความลักษณะเด่นอีกรูปแบบที่ทำให้นักศึกษาได้รับความรู้และเข้าถึงเนื้อหาลักษณะที่ผู้เรียบเรียงมีความสามารถออกแบบเนื้อหาได้เป็นอย่างดีจากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น การเขียนและสำนวนภาษา นับว่าเป็นรูปแบบการเขียนที่มีลักษณะเด่นและแตกต่างไปจากหนังสือเล่มอื่น ๆ ทำให้นักศึกษามีความสนใจมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเข้าใจเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลของเนื้อหาทั้ง 2 หลักสูตรทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของสังคมคือ หลักสูตรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการติดต่อสื่อสาร เดิมหลักสูตรมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสื่อสารด้วยการเขียนเป็นสำคัญ แต่ในปัจจุบันการสื่อสารด้วยการพูดมีบทบาทเพื่อมากขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 มุ่งพัฒนาทักษะการพูดให้กับผู้เรียนเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3. รูปแบบหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557

ส่วนประกอบสำคัญ ๆ ของรูปเล่มหนังสือเรียนนั้นมามีบทบาทสำคัญต่อการเรียนการสอน การจะช่วยให้ผู้ใช้หนังสือเรียนตัดสินใจได้ว่าหนังสือเรียนนั้น ๆ จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนหรือไม่อย่างไร จะต้องประกอบไปด้วย หน้าปก คำนำหรือคำชี้แจง สารบัญเรื่อง คำอธิบายศัพท์ หรืออภิธานศัพท์ รายชื่อหนังสืออ้างอิงหรือรายชื่อหนังสือที่ผู้เขียนแนะนำให้ผู้อ่านไปศึกษาเพิ่มเติม และดรชนี (นภลัย สุวรรณธาดา, 2548; บันลือ พลฤกษ์วัน, 2533; กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) จากการศึกษาพบว่าลักษณะเด่นของรูปแบบหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย มีทั้งหมด 3 ประเด็น ดังนี้

ภาพที่ 4 ภาพประกอบหน้าปกที่มีลักษณะเด่น หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557

ที่มา: อลงกรณ์ อิทธิพล. (2558: หน้าปก). ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ. กรุงเทพฯ: จิตรวัฒน์.

3.1 ลักษณะเด่นของหน้าปกหนังสือเรียน ได้แก่ ภาพประกอบหน้าปกการสื่อสารที่สัมพันธ์กับเอกลักษณ์ไทยของสำนักพิมพ์จิตรวัฒน์ พบว่าหลักสูตรปี 2557 นำเสนอถึงความสำคัญของการสื่อสารทางด้านภาษาไทย อาทิ การสนทนา การติดต่อธุรกิจ รวมถึงการประชุม นอกจากนี้ หน้าปกยังสอดแทรกเอกลักษณ์ไทยเข้ามาประกอบให้หนังสือคู่มือมีความลักษณะเด่นมากยิ่งขึ้น เช่น ภาพของพ่อขุนรามคำแหงหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 พระบรมมหาราชวัง ที่นับว่าเป็นสิ่งที่ลักษณะเด่นที่แสดงถึงความงดงามทางด้านวัฒนธรรมในสังคมไทย

3.2 ลักษณะเด่นของคำนำหรือคำชี้แจงของหนังสือเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพพบว่าลักษณะเด่นของคำนำมีลักษณะที่คล้ายกัน ทั้งในหลักสูตรปี 2557 และหลักสูตรปี 2563 อาทิ ย่อหน้าแรกการกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดทำหนังสือเรียนโดยมีความสอดคล้องกับหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ย่อหน้าที่ 2 กล่าวถึงหัวข้อของเนื้อหาว่ามีหัวข้อใดบ้าง ส่วนย่อหน้าที่ 3 เป็นความแตกที่สำนักพิมพ์กล่าวถึงความสำคัญของหนังสือ เช่น บางสำนักพิมพ์กล่าวถึงบุคคลที่มีพระคุณต่อการจัดทำหนังสือ และบางสำนักพิมพ์กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ท้ายนี้ผู้เรียบเรียงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่เคยอบรมสั่งสอนให้ความรู้ รวมทั้งเพื่อนอาจารย์ที่ได้แสดงความคิดเห็นและให้คำแนะนำต่าง ๆ ในการนำมาใช้เป็นแนวทางในการเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้จนสำเร็จเป็นรูปเล่มอย่างสมบูรณ์

(คณิงนิจ จานโอ และมณี จานโอ, 2559: คำนำ)

หลังจากศึกษาเนื้อหาคำนำในส่วนท้ายพบว่า ในย่อหน้าคำนำสุดท้ายของตัวอย่างที่สองมิได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือหากแต่กล่าวถึงการขอบคุณผู้ให้การสนับสนุนของหนังสือแต่ละเล่ม อาทิ การขอบคุณอาจารย์ผู้ให้คำแนะนำตลอดจนที่มาของเนื้อหาอ้างอิงต่าง ๆ ที่ปรากฏในเนื้อหาแต่ละส่วน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า คำนำ คือ ส่วนแรกที่เราได้เห็นเมื่อเปิดหนังสือ คำนำโดยส่วนมากจะกล่าวถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตของเนื้อหาของหนังสือ อาจมีการเขียนเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ หรือกล่าวขอบคุณผู้สนับสนุน คลังปัญญาให้หนังสือสำเร็จผล เมื่อเขียนเสร็จมักลงท้ายด้วยชื่อผู้จัดทำหรือคณะผู้จัดทำ รายงาน นับเป็นส่วนที่สำคัญในการเข้าถึงหนังสือเรียน

3.3 รายชื่อหนังสืออ้างอิงของหนังสือเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ จากการศึกษาพบว่าผู้เรียบเรียงหนังสือได้นำเนื้อหาหรือเอกสารจากเล่มต่าง ๆ มาประกอบหนังสือเรียนสนับสนุนให้หนังสือเรียนมีความน่าเชื่อถือสามารถเป็นหนังสือเรียนให้นักศึกษาได้ จึงสามารถสรุปได้ว่าหนังสือหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยผู้เรียบเรียงนำมาอ้างอิงสนับสนุนนั้น มีจำนวนทั้งสิ้น 92 เล่ม สามารถจำแนกได้ 13 ประเภท ได้แก่ หนังสือประเภท การนำเสนอ การวิเคราะห์ การพูด การเขียน การโฆษณา การใช้ภาษาไทย การฟังและการดู การวิจัย การอ่าน การคิด เรียงความ พจนานุกรม ภาษาไทยเพื่ออาชีพ ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร และอื่น ๆ พบว่า หนังสือที่ใช้อ้างอิงเนื้อหามากที่สุดเป็นหนังสือที่เกี่ยวกับทฤษฎีการเขียนจำนวนทั้งหมด 13 เล่ม เช่น การเขียนเชิงปฏิบัติการ หรือศาสตร์การเขียน เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าผู้เรียบเรียงมุ่งเน้นเรื่องของการเขียนมากที่สุด

ภาพที่ 4 เครื่องช่วยประกอบเนื้อหา หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557

ที่มา: เรืองอุไร อินทรประเสริฐ และคณะ. (2560: หน้า 78). ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ.
กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

3.4 เครื่องช่วยประกอบเนื้อหาของหนังสือเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพปรากฏรูปภาพถือเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนที่เข้าถึงและเข้าใจได้ง่าย ซึ่งจากการศึกษาประวัติการสื่อความหมายของมนุษย์ พบว่ามนุษย์ใช้รูปภาพในการติดต่อระหว่างกันแทนการใช้ภาษาพูดและการเขียนมาก่อนภาพอาจมิได้แสดงให้ได้ยินถึงเสียงที่พูดแต่การใช้ท่าทางลักษณะต่าง ๆ ในภาพก็จะช่วยให้นักศึกษาเห็นตัวอย่างที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.5 กิจกรรมเสนอแนะและแบบฝึกหัดของหนังสือเรียนภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพการวิเคราะห์ในหัวข้อนี้เพื่อศึกษาว่า กิจกรรมเสนอแนะและแบบฝึกหัดสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อเรื่องหรือไม่ทำให้เข้าใจเนื้อหาและมีลักษณะเพิ่มขึ้นอย่างไรทำทหายความสนใจและความสามารถในการคิดไม่เน้นความรู้ความจำสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าหนังสือที่มีความลักษณะเด่น ได้แก่ ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ เรียบเรียงโดย เรืองอุไร อินทรประเสริฐ ผู้เรียบเรียงได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ของนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ของเนื้อหาแต่ละหน่วยซึ่งจะปรากฏกิจกรรมในลักษณะนี้ทุกหน่วยการเรียน ซึ่งถือว่าเป็นการออกแบบกิจกรรมในหนังสือเรียนได้อย่างลักษณะเด่นและมีความน่าสนใจ

4. รูปแบบหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตร
ปีพุทธศักราช 2563

ภาพที่ 5 ภาพประกอบหน้าปกที่มีลักษณะเด่น หลักสูตรปีพุทธศักราช 2563
ที่มา: สุรียพร พูลประเสริฐ. (2563: หน้าปก). ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม
วิชาการ.

4.1 ลักษณะเด่นของหน้าปกหนังสือเรียนทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ ได้แก่ ภาพประกอบหน้าปกการสื่อสารที่สัมพันธ์กับเอกลักษณ์ไทยภาพประกอบหน้าปกที่เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ และภาพประกอบหน้าปกที่เกี่ยวกับการสื่อสารเชิงวิชาชีพ เช่น หนังสือที่เรียบเรียงโดยอมรรัตน์ ฉายศรี พบว่าลักษณะเด่นของภาพหน้าปกเป็นการใช้รูปภาพเกี่ยวกับการสื่อสารทางธุรกิจหรือเชิงวิชาชีพ เพราะในหลักสูตรนี้มุ่งเน้นที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนหรือนักศึกษาเกิดทักษะของการสื่อสารในเชิงธุรกิจหรือเชิงวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ภาพที่ 6 เครื่องช่วยประกอบเนื้อหา หลักสูตรปีพุทธศักราช 2563

ที่มา: สุริพร พูลประเสริฐ. (2563: 3). ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

4.2 เครื่องช่วยประกอบเนื้อหาของหนังสือเรียนทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ ลักษณะเด่น นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงรูปภาพที่ปรากฏในเนื้อหาและมีการยกตัวอย่างภาพให้เห็นในหลายมิติ เช่น แผนภูมิ ผู้เรียบเรียงนำภาพแผนภูมิ สื่อความหมายของให้เห็นถึงการเปรียบเทียบได้ชัดเจนยิ่งขึ้นพบว่าภาพแผนภูมิช่วยประกอบเนื้อหาให้มีความชัดเจนเพิ่มมากขึ้นนั้นผู้เรียบเรียงได้นำแผนภูมิที่เป็นการสื่อสารเปรียบเทียบของยอดการขายบ้านแสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นที่มีความเป็นสากลเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากหลักสูตรมีการความมุ่งหมายที่จะเปิดกว้างองค์ความรู้เพื่อเป็นประสบการณ์ให้กับนักศึกษา

4.3 กิจกรรมเสนอแนะและแบบฝึกหัดของหนังสือเรียนทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ พบว่าหนังสือที่เรียบเรียงโดย ทรธนา โพธิ์เต็ง มีลักษณะเด่นมากที่สุด จากการศึกษาพบว่าผู้เรียบเรียงได้กำหนดกิจกรรมเสนอแนะเพื่อให้นักศึกษาหรือผู้เรียนมีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้นในการฝึกเป็นวิธีการจัดงานสัมมนา รวมถึงการสร้างโอกาสให้นักศึกษามีทักษะในการพูดสาธิตโดยกำหนดเรื่องให้นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น การพูดสาธิต การทำดอกไม้ การชงกาแฟ เป็นต้น

สิ่งเหล่านี้ถือเป็นลักษณะเด่นที่ปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของเนื้อหาแต่ละหน่วย ซึ่งจะทำให้นักศึกษาได้รับความรู้และประสบการณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการศึกษาหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 พบว่ามีหนังสือหลายเล่มมิได้กำหนดหัวข้อนี้ไว้ในเนื้อหา

สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาลักษณะเด่นของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หลักสูตรปีพุทธศักราช 2557 และหลักสูตรปีพุทธศักราช 2563 หลักสูตรการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ แสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นของหนังสือเรียนทั้งสองหลักสูตร โดยมีลักษณะเด่นที่มีความคล้ายกันและแตกต่างกันในแต่ละเล่ม ประกอบด้วย 1. เนื้อหาของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ได้แก่ 1.1 เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชา 1.2 เนื้อหาเพิ่มเติมที่ไม่ปรากฏในคำอธิบายรายวิชา 1.3 การเขียนและสำนวนภาษา 2. รูปแบบของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ได้แก่ 2.1 รูปเล่มหนังสือ เช่น หน้าปก คำนำ และรายชื่อหนังสืออ้างอิง 2.2 เครื่องช่วยประกอบเนื้อหา อาทิ รูปภาพ แผนภูมิ 2.3 กิจกรรมเสนอแนะและแบบฝึกหัดของหนังสือเรียน องค์ประกอบของหนังสือที่กล่าวมานี้ จะช่วยสนับสนุนการศึกษาอาชีวไทย สอดคล้องกับ ดวงนภา มกรานุรักษ์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง “อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พุทธศักราช 2554-2564) ผลการศึกษาแนวโน้มการอาชีวศึกษาภายใน 10 ปีข้างหน้า 8 ด้าน ควรมีแนวโน้มการพัฒนาดังต่อไปนี้ 1) คุณลักษณะผู้สำเร็จการศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอน 3) ด้านครูผู้สอน 4) ด้านความร่วมมือต้องได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5) ด้านมาตรฐาน ต้องมีการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ 6) ด้านการสนับสนุนของรัฐบาล 7) ด้านค่านิยมในการเรียน 8) ด้านการบริหารจัดการจะเห็นได้ว่าความเชื่อมโยงร่วมมือกันในทุกภาคส่วน และทุกด้านที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง และต่อเนื่องจะส่งผลให้อนาคตการอาชีวศึกษาไทยเกิดการพัฒนากาลังแรงงานของชาติให้มีฝีมือคุณภาพ สามารถสนองความต้องการของสถานประกอบการทั้งในและต่างประเทศสามารถแข่งขัน

นอกจากเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือที่กำหนดไว้ตามคำอธิบายรายวิชาแล้วนั้น ยังปรากฏความงดงามทางด้านของวรรณศิลป์ เช่น บทประพันธ์ที่สอดแทรกไว้ในหน่วยการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับการพูด รวมถึงการใช้รูปแบบการเน้นตัวหนังสือด้วยสีมาประกอบเพื่อให้เกิดความลักษณะเด่นของประเด็นหัวข้อลักษณะเด่นของหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ทั้ง 2 หลักสูตร ทำให้เห็นว่าผู้เรียบเรียงใช้ทักษะและองค์ความรู้ในการเรียบเรียงเนื้อหาให้มีลักษณะลักษณะเด่นที่แตกต่างกันออกไป จึงถือว่าความลักษณะเด่นของหนังสือแต่ละเล่มมีความน่าสนใจที่สามารถนำไปสู่การเป็นแบบเรียนของครูได้

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาในบทความเรื่องนี้ จะช่วยให้ครูใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงต่อไปในอนาคตได้ รวมถึงเป็นข้อมูลที่จะสามารถใช้ปรับปรุงหรือเพิ่มเติมเนื้อหาให้มีประเด็น

ในการศึกษาเพิ่มมากขึ้น สำหรับประเด็นการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการเปรียบเทียบเนื้อหาทั้งสองหลักสูตรว่ามีลักษณะคล้าย หรือแตกต่างกัน เพื่อเป็นการพัฒนาแบบเรียนในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลมาลย์ คำแสน. (2557). **การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทย**. เอกสารประกอบ
การสอนรายวิชา. สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. (ไม่ได้ตีพิมพ์).
- กรธนา โพธิ์เต็ง และฐิติพร สังข์รัตน์. (2563). **ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ:
เอมพันธ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้อ่าน**. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- คณินิจ जानโอ และมณี जानโอ. (2559). **ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ**. กรุงเทพฯ:
ศูนย์ส่งเสริมอาชีพ.
- จินตนา ไบกาชยี่. (2542). **การเขียนสื่อการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อ แกรมมี่.
- ดวงนา มกรานุรักษ์. (2554). **อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า
(พ.ศ. 2554 – 2564)**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหาร
สถานศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิพย์ภัทริยา ฉัตรสุวรรณ. (2559). **ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์
ส่งเสริมอาชีพ.
- นภลัย สุวรรณธาดา และคณะ. (2548). **การเขียนผลงานทางวิชาการและบทความ**.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บันลือ พุกกะวัน (2533). **เทคนิคและประสบการณ์การเขียนตำราวิชาการ**. กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช.
- พรรณอร ทองช่วง. (2558). **ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ**. นนทบุรี: เมืองไทย.
_____. (2563). **ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ**. นนทบุรี: เมืองไทย.
- ราตรี โพธิ์เต็ง. (2558). **ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ**. กรุงเทพฯ: เอมพันธ์.
- เรืองอุไร อินทรประเสริฐ และคณะ. (2560). **ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ**. กรุงเทพฯ:
ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ลัดดา เอื้อถาวรพิพัฒน์. (2559). **ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ**. นนทบุรี: เมืองไทย.
- ลัดดา เสาวภา. (2563). **ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ลือชัย แก้วสุข. (2554). **การพัฒนากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเพื่อตอบ**

สนองความต้องการกำลังคนของสถานประกอบการ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
ดุขฎิบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ศุภวรรณ มองเพชร. (2558). ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริม
อาชีพะ.

_____. (2563). **ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมอาชีพะ.

สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และคณะ. (2544). ระบบสื่อการสอน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สมพงษ์ บุญหนุน. (2540). สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพ วิทยาลัยชุมชนในวิทยาลัยพลศึกษาเขตภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ศึกษ
ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สาณัฐกรษ์ ฟองวาริน. (2552). การวิเคราะห์ผลของการเลือกหนังสือเรียนที่มีต่อการจัดการ
เรียนรู้ของครูโดยใช้วิธีวิจัยแบบผสม. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2557). **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
พุทธศักราช 2557**. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://bsq2.vec.go.th/course/>.
[สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2563].

_____. (2563). **หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
พุทธศักราช2563**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.

สุริพร พูลประเสริฐ. (2563). **ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

อนรรักษ์ วงศ์แก้ว. (2552). การวิเคราะห์พฤติกรรมของครูในการใช้หนังสือเรียน และผล
ที่เกิดขึ้นกับพฤติกรรมผู้เรียน: การวิจัยแบบผสม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิตสาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อมรรัตน์ ฉายศรี. (2561). ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี:
เมืองไทย.

_____. (2563). **ทักษะภาษาไทยเชิงวิชาชีพ**. นนทบุรี: เมืองไทย.

อมรรัตน์ หรดดี. (2552). การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
เรื่องวังนารายณ์ราชานิเวศน์. [ออนไลน์]. ได้จาก: [http://thesis.swu.ac.th/
swuthesis/Sec_Ed/Amornrat_R.pd](http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Sec_Ed/Amornrat_R.pd). [สืบค้นเมื่อ 9 มิถุนายน2563].

อลงกรณ์ อธิพิณ. (2558). ภาษาไทยเพื่อสื่อสารในงานอาชีพ. กรุงเทพฯ: จิตรวัฒน์.